

ΗΡΟΔΟΤΟΣ, *Ιστορίαι* (5.89.1-5.92η.5)

‘οι τύραννοι της Κορίνθου’

Λοιπόν η αρχή της έχθρας ανάμεσα στους Αιγινήτες και τους Αθηναίους έγινε καταπώς την ιστορήσαμε. Τότε λοιπόν, όταν τους κάλεσαν για βοήθεια οι Θηβαίοι, θυμήθηκαν τα όσα είχαν γίνει με τ’ αγάλματα κι έσπευσαν μ’ όλη τους την καρδιά σε βοήθεια των Βοιωτών. [5.89.2] Απ’ τη μεριά τους λοιπόν οι Αιγινήτες διαγούμιζαν τις ακτές της Αττικής, κι οι Αθηναίοι απ’ τη δική τους ξεσηκώθηκαν να εκστρατεύσουν εναντίον της Αίγινας· αλλά τους ήρθε χρησμός από το μαντείο των Δελφών, ν’ αφήσουν έτσι το κακό που τους έκαναν οι Αιγινήτες για τριάντα χρόνια, και στο τριακοστό πρώτο ν’ αφιερώσουν τέμενος στον Αιακό και κατόπι να βάλουν εμπρός τον πόλεμο εναντίον των Αιγινήτων, και τότε ό,τι θέλουν θα το πετύχουν· αν όμως εκστρατεύσουν αμέσως εναντίον τους, θα μεσολαβήσει ένα διάστημα στο οποίο θα δεχτούν, αλλά και θα δώσουν στον εχθρό πολλά χτυπήματα, στο τέλος πάντως θα τους υποτάξουν. [5.89.3] Όταν έφεραν αυτό τον χρησμό και τον άκουσαν οι Αθηναίοι, αφιέρωσαν στον Αιακό το τέμενος ετούτο, που σήμερα βρίσκεται στην αγορά, όταν όμως άκουσαν για τριάντα χρόνια, δεν το βάσταξε η καρδιά τους – να τους έχουν κάνει οι Αιγινήτες άνω κάτω κι αυτοί να τ’ αφήσουν έτσι!

[5.90.1] Κι αυτοί ετοιμάζονταν να πάρουν εκδίκηση, όταν ένα ζήτημα που προκλήθηκε στη Σπάρτη ήρθε και τους έκοψε το δρόμο. Γιατί οι Λακεδαιμόνιοι έμαθαν τις μηχανορραφίες που έκαναν οι Αλκμεωνίδες στην Πυθία κι εκείνες που έκανε η Πυθία εναντίον των Πεισιστρατιδών κι ένιωσαν πως έπαθαν διπλή συμφορά: απόδιωξαν απ’ την πατρίδα τους ανθρώπους με τους οποίους είχαν δεσμούς φιλίας, κι από την άλλη ούτε ένα «ευχαριστώ» δεν άκουσαν από τους Αθηναίους γι’ αυτή τους την πράξη. [5.90.2] Κι επιπλέον, σα να μην έφταναν αυτά, τους ξεσήκωναν και οι χρησμοί, που έλεγαν πως θα τους βρουν πολλά και πρωτάκουστα απ’ τους Αθηναίους· πρωτύτερα δεν είχαν ιδέα για τους χρησμούς αυτούς, αλλά τότε τους έμαθαν καλά, όταν τους έφερε στη Σπάρτη ο Κλεομένης. Τους χρησμούς που πήρε στην κατοχή του από την Ακρόπολη της Αθήνας ο Κλεομένης, τους είχαν πρωτύτερα στην κατοχή τους οι Πεισιστρατίδες, όμως, καθώς έπαιρναν το δρόμο της εξορίας, τους άφησαν στο ναό και, παρατημένους εκεί, τους πήρε μαζί του ο Κλεομένης. [5.91.1] Τότε όμως, όταν οι Λακεδαιμόνιοι παρέλαβαν τους χρησμούς κι έβλεπαν τη δύναμη των Αθηναίων να μεγαλώνει και να μην έχουν καμιά διάθεση να τους υπακούουν, αναλογίστηκαν πως, ζώντας ελεύθερος ο λαός της Αττικής, θα μπορούσε ν’ αναδειχτεί ισοδύναμος με το δικό τους κράτος, ενώ δυναστεμένος από τους τυράννους θα ήταν αδύναμος και η υπακοή του θα ήταν εξασφαλισμένη· λοιπόν τα έβαλαν στο νου τους αυτά ένα ένα και προσκάλεσαν τον Ιππία, το γιο του Πεισιστράτου, από το Σίγειο του Ελλησπόντου, [όπου είχαν καταφύγει οι Πεισιστρατίδες]. [5.91.2] Κι όταν καλεσμένος έφτασε ο Ιππίας, οι Σπαρτιάτες προσκάλεσαν απεσταλμένους κι απ’ τις άλλες συμμαχικές πόλεις και τους είπαν τα εξής: «Άνδρες σύμμαχοι,

παραδεχόμαστε πως πέσαμε έξω· γιατί, ξεσηκωμένοι από κίβδηλους χρησμούς, ανθρώπους με τους οποίους μας έδεναν οι πιο στενοί δεσμοί φιλίας και που μας εγγυήθηκαν ότι θα κρατήσουν την Αθήνα υποταγμένη, αυτούς τους διώξαμε απ' την πατρίδα τους και κατόπι, ύστερ' από αυτή μας την πράξη, παραδώσαμε την πόλη σε αχάριστο λαό, που, μόλις σήκωσε κεφάλι με την ελευθερία που του χαρίσαμε, από τη μια μεριά εμάς και τον βασιλιά μας μάς καταξευτέλισε και μας έδιωξε, κι από την άλλη του μπήκε στο μυαλό ο πειρασμός της δόξας κι ολοένα δυναμώνει – το ένιωσαν καλύτερα οι γείτονές τους, Βοιωτοί και Χαλκιδείς, κι όπου να 'ναι θα το νιώσουν κι όσοι δεν υπολογίσουν σωστά. [5.91.3] Κι επειδή σ' εκείνες τις ενέργειές μας πέσαμε έξω, θα προσπαθήσουμε τώρα να βρούμε θεραπεία και να τους τιμωρήσουμε· γιατί αυτός ήταν κι ο λόγος που προσκαλέσαμε τον Ιππία, που έχετε μπροστά σας, κι εσάς, εκπροσώπους των πόλεών σας, ώστε με κοινή απόφαση και με κοινό εκστρατευτικό σώμα να τον εγκαταστήσουμε στην Αθήνα και να του δώσουμε πίσω όσα του στερήσαμε».

[5.92α.1] Λοιπόν αυτά έλεγαν οι Σπαρτιάτες, όμως η πλειοψηφία των συμμάχων δεν επιδοκίμασε την πρότασή τους. Κι ενώ οι υπόλοιποι κάθονταν σιωπηλοί στη θέση τους, ο Σωκλής από την Κόρινθο είπε τα εξής: «Στ' αλήθεια, ο ουρανός θα βρεθεί κάτω από τη γη κι η γη πάνω απ' τον ουρανό, ανάρη, και οι άνθρωποι θα 'χουν κατοικία τους τη θάλασσα και τα ψάρια θα ζουν εκεί που πρωτύτερα ζούσαν οι άνθρωποι, εφόσον εσείς, Λακεδαιμόνιοι, καταργώντας τις ισοπολιτείες είστε έτοιμοι να παλινορθώσετε στις πόλεις τούς τυράννους – υπάρχει στον κόσμο πολίτευμα πιο άδικο και πιο αιμοβόρο απ' το δικό τους; [5.92α.2] Γιατί, στο κάτω κάτω αν πιστεύετε πως είναι προκοπή οι πόλεις να δυναστεύονται από τυράννους, εμπρός, πρώτοι εσείς οι ίδιοι αναδείξτε έναν τύραννο στην πόλη σας κι ύστερα να μπείτε στον κόπο ν' αναδείξετε και στους άλλους· αντίθετα τώρα, ενώ οι ίδιοι σας δεν τους έχετε δοκιμάσει και παίρνετε τα αυστηρότερα μέτρα για να μη δει τυράννους η Σπάρτη, πάτε να τους φορτώσετε στους συμμάχους· αν όμως τους είχατε δοκιμάσει οι ίδιοι, όπως εμείς, θα μπορούσατε να φέρετε εδώ καλύτερες προτάσεις απ' αυτές που κάνετε τώρα.

[5.92β.1] »Δηλαδή το καθεστώς στην Κόρινθο ήταν περίπου αυτό· είχαν ολιγαρχία και κυβερνούσε την πόλη μια οικογένεια, που λεγόταν Βακχιάδες· γαμπρούς και νύφες έκαναν μόνο μέσ' από τη γενιά τους. Ένας από αυτούς, ο Αμφίων, απόχτησε θυγατέρα κουτσή, που της έδωσαν το όνομα Λάβδα. Αυτήν –γιατί κανείς Βακχιάδης δεν ήθελε να την παντρευτεί– την παίρνει ο Ηετίων, ο γιος του Εχεκράτη, που καταγόταν από το δήμο της Πέτρας, όμως η γενιά του κρατούσε απ' τους Λαπίθες, από τον Καινέα. [5.92β.2] Κι αυτός ούτε απ' τη γυναίκα του ούτε από καμιά άλλη αποχτούσε παιδιά. Σηκώθηκε λοιπόν και πήγε στους Δελφούς για το θέμα των παιδιών. Και την ώρα που έμπαινε στο μαντείο, η Πυθία αμέσως τον χαιρέτισε μ' αυτούς τους στίχους: *Τιμή σ' αξίζει, και πολλή, μα εσύ τιμή δε βλέπεις, Ηετίωνα. Κι η Λάβδα κοιλοπονά και στρογγυλό λιθάρι θα γεννήσει·*

*κι αυτό βαριά θα πέσει
στ' αρχοντολόι το παλιό. Κόρινθε, θα πληρώσεις.*

[5.92β.3] Ο χρησμός αυτός που δόθηκε στον Ηετίωνα δεν ξέρω με ποιόν τρόπο έφτασε στ' αυτιά των Βακχιαδών, που είχαν πάρει πρωτύτερα χρησμό για την Κόρινθο και δεν έβρισκαν την εξήγησή του, αλλά είχε την ίδια έννοια με τον χρησμό του Ηετίωνα, κι έλεγε τα εξής:

*Στα πετροβούνια ένας αϊτός κοιλοπονά. Λιοντάρι
θενά γεννήσει κρατερό,
που τρώει τις σάρκες τις ωμές, κι έχει να παραλύσει
αρίφνητων τα γόνατα.
Κορίνθιοι, που τόπο σας την όμορφη Πειρήνη
έχετε, και της Κόρινθος τ' απόκρημνα τα βράχια,
συλλογιστείτε το καλά.*

[5.92γ.1] »Λοιπόν ο χρησμός αυτός που δόθηκε πρωτύτερα στους Βακχιάδες ήταν σκοτεινός, τότε όμως, όταν έμαθαν το χρησμό που πήρε ο Ηετίων, αμέσως συνδύασαν τους δύο χρησμούς και κατάλαβαν πως ο πρώτος εναρμονίζεται με τον άλλο, του Ηετίωνα. Κι όταν κατάλαβαν τί εννοούσε, άφησαν τα πράματα να πάρουν το δρόμο τους, γιατί ήθελαν ν' αφανίσουν το παιδί που θ' αποχτούσε ο Ηετίων. Κι όταν γέννησε η γυναίκα, στέλνουν αμέσως δέκα δικούς τους στο δήμο, όπου κατοικούσε ο Ηετίων, για να σκοτώσουν το νήπιο. [5.92γ.2] Έφτασαν αυτοί στην Πέτρα, μπήκαν στην αυλή του Ηετίωνα και ζητούσαν το νήπιο· κι η Λάβδα —πού να ήξερε με τί σκοπό είχαν έρθει!— πίστεψε πως ήθελαν να το δουν σα φίλοι του πατέρα του, το έφερε και τ' απόθεσε στα χέρια ενός απ' αυτούς. Κι αυτοί είχαν αποφασίσει στο δρόμο, ο πρώτος τους που θα πάρει το παιδάκι να το βροντήσει στο έδαφος. [5.92γ.3] Η Λάβδα λοιπόν το έφερε και τους το έδωσε, και το νήπιο χαμογέλασε σ' αυτόν που το πήρε στα χέρια του —κάποιος θεός το φώτισε!— κι εκείνος το 'νιωσε και το ψυχοπόνεσε, πώς να το σκοτώσει, κι από ψυχοπόνια το δίνει στα χέρια του δεύτερου, κι εκείνος ενός τρίτου. Έτσι από τον ένα στον άλλο πέρασε από τα χέρια και των δέκα — κανενός δεν το βαστούσε η καρδιά να το θανατώσει. [5.92γ.4] Έδωσαν λοιπόν πίσω στη μάνα το παιδάκι, βγήκαν έξω απ' την αυλή, στάθηκαν στην αυλόπορτα κι ο ένας τα 'βαζε με τον άλλο, και προπάντων μ' αυτόν που το πήρε πρώτος, ρίχνοντάς του την κατηγορία πως δεν ενέργησε σύμφωνα με την απόφασή τους και στο τέλος, αφού πέρασε κάμποση ώρα, πήραν απόφαση να ξαναμπούν κι όλοι τους να πάρουν μέρος στο φόνο. [5.92δ.1] »Ήταν όμως γραμμένο να βλαστήσουν συμφορές για την Κόρινθο από τη σπορά του Ηετίωνα. Γιατί η Λάβδα, που στεκόταν ακριβώς δίπλα στην αυλόπορτα, τ' άκουε όλ' αυτά· την έπιασε λοιπόν φόβος, μήπως ετούτοι αλλάξουν γνώμη και, ξαναπαίρνοντας το παιδί στα χέρια τους, το σκοτώσουν· το παίρνει και το κρύβει εκεί που της φαινόταν πως είναι αδύνατο να πάει ο νους τους, σ' ένα κιούπι, γιατί ήξερε πως, αν ξαναγύριζαν και ζητούσαν το παιδί, δε θ' άφηναν γωνιά που να μη την ψάξουν, όπως κι έγινε. [5.92δ.2] Κι

όταν μπήκαν μέσα και, όσο κι αν έψαξαν, το παιδί δε βρέθηκε, το πήραν απόφαση να σηκωθούν να φύγουν και να πουν σ' εκείνους που τους έστειλαν πως είχαν εκτελέσει κατά γράμμα τις εντολές τους. [5.92ε.1] »Τότε αυτοί σηκώθηκαν κι έφυγαν κι έλεγαν αυτά, του Ηετίωνα όμως μεγάλωνε το παιδί και, καθότι ξέφυγε αυτό τον κίνδυνο από το κιούπι —οι Κορίνθιοι το κιούπι το έλεγαν κυψέλη— του έδωσαν το όνομα Κύψελος. Όταν λοιπόν ο Κύψελος έγινε άντρας και πήγε στο μαντείο, του δόθηκε στους Δελφούς χρησμός, όπως κι αν τον πάρεις, καλός· σ' αυτόν στηρίχτηκε κι έκανε κίνημα και πήρε την Κόρινθο· [5.92ε.2] νά ο χρησμός:

*Ο Ηετίδης Κύψελος, που το κατώφλι μου περνά,
στην ξακουσμένη πόλη
Κόρινθο θα 'ναι βασιλιάς κι αυτός και τα παιδιά του,
καλότυχος περίσσια·
μα στων παιδιών του τα παιδιά αυτά θα πάρουν τέλος.*

Αυτός λοιπόν ήταν ο χρησμός, κι ο Κύψελος, από την ώρα που έγινε τύραννος, πολιτεύτηκε κάπως έτσι· κυνήγησε πολλούς Κορινθίους, από πολλούς άρπαξε ό,τι είχαν και δεν είχαν, κι από πολλούς τη ζωή.

[5.92ζ.1] »Αυτός λοιπόν κράτησε την εξουσία τριάντα χρόνια κι ως το τέλος της ζωή του όλα τού ήρθαν δεξιά· διάδοχός του στο τυραννικό αξίωμα γίνεται ο γιος του Περίανδρος. Λοιπόν, αυτός ο Περίανδρος στην αρχή ήταν πιο καλοσυνάτος απ' τον πατέρα του, από την ώρα όμως που έστειλε απεσταλμένο και σχετίστηκε με τον Θρασύβουλο, τον τύραννο της Μιλήτου, έγινε πολύ πιο αιμοβόρος από τον Κύψελο. [5.92ζ.2] Έστειλε δηλαδή απεσταλμένο του στον Θρασύβουλο και ρωτούσε να μάθει με ποιό τρόπο θα εξασφάλιζε μεγαλύτερη σταθερότητα στο καθεστώ του και θα κυβερνούσε όσο γίνεται καλύτερα την πόλη. Κι ο Θρασύβουλος πήρε τον άνθρωπο που ήρθε από τον Περίανδρο έξω από την πόλη, κι αφού μπήκαν σε χωράφι με σπαρτά, από τη μια διέσχιζε τα μεστωμένα στάχυα ρωτώντας και ξαναρωτώντας και μπερδεύοντας τον απεσταλμένο, ποιός λόγος τον έφερε από την Κόρινθο, κι από την άλλη, έτσι κι έβλεπε κάποιο στάχυ να υψώνεται πάνω απ' τ' άλλα, το τσάκιζε και τσακίζοντας το τό έριχνε καταγής, συνεχώς· στο τέλος μ' αυτό τον τρόπο τα πιο καμαρωτά και τα πιο ψηλά στάχυα τα ρήμαξε. [5.92ζ.3] Κι αφού διέσχισε όλο το χωράφι και δεν έβγαλε λέξη απ' το στόμα του, στέλνει πίσω τον απεσταλμένο. Κι όταν γύρισε στην Κόρινθο ο απεσταλμένος, ο Περίανδρος ανυπομονούσε ν' ακούσει τη συμβουλή· κι ο άλλος του είπε πως συμβουλή καμιά δεν του έδωσε ο Θρασύβουλος, κι ό,τι τα 'χει χαμένα μ' αυτόν, που τον έστειλε σ' έναν άνθρωπο με σαλεμένο μυαλό, που ρήμαζε την ίδια τη σοδειά του, και του διηγόταν τα καμώματα του Θρασύβουλου.

[5.92η.1] »Αλλά ο Περίανδρος κατάλαβε τί νόημα είχε αυτό το κάμωμα κι έβαλε με το νου του πως ο Θρασύβουλος του έδινε συμβουλή να σκοτώνει τους πολίτες που ξεχωρίζουν απ' τους άλλους, και τότε έδειξε τη σκληρότητά του απέναντι στους συμπολίτες του σ' όλη της τη μεγαλοπρέπεια. Γιατί, ό,τι άφησε

στον τόπο του ο Κύψελος με τους φόνους και τους κατατρεγμούς, το αποτέλειωσε ο Περίανδρος· μάλιστα μια μέρα έγδυσε όλες τις γυναίκες της Κορίνθου εξαιτίας της γυναίκας του, της Μέλισσας. [5.92η.2] Δηλαδή, όταν έστειλε απεσταλμένους στη Θεσπρωτία, στο νεκρομαντείο του Αχέροντα ποταμού, για θησαυρό που κάποιος φιλοξενούμενός τους τον είχε αφήσει για φύλαξη, η Μέλισσα επιφάνηκε από τον κάτω κόσμο και είπε πως δε θ' αποκαλύψει ούτε με νεύματα ούτε με λόγια πού βρίσκεται κρυμμένος ο θησαυρός· επειδή τρέμει απ' το κρύο κι είναι γυμνή· γιατί τα ρούχα που ο Περίανδρος έθαψε μαζί της δεν την προστάτευαν καθόλου, αφού δεν κάηκαν μαζί με το σώμα της· κι απόδειξη ότι λέει την αλήθεια είναι πως ο Περίανδρος φούρνισε τα ψωμιά σε κρύο φούρνο. [5.92η.3] Όταν γύρισαν και τ' ανάφεραν αυτά στον Περίανδρο (κι έδωσε πίστη στη συνθηματική φράση, γιατί είχε σμίξει με τη Μέλισσα νεκρή), μόλις λοιπόν πήρε το άγγελμα, αμέσως έβαλε να κηρύξουν να βγουν από τα σπίτια τους όλες οι γυναίκες των Κορινθίων και να πάνε στο ναό της Ήρας. Αυτές λοιπόν σα να 'ταν γιορτή κίνησαν φορώντας τα γιορτινά τους, κι εκείνος, αφού έβαλε τους δορυφόρους του εκεί γύρω κρυφά, τις έγδυσε όλες ανεξαιρέτως, και τις ελεύθερες και τις δούλες τους· έριξε σωρό τις φορεσιές τους σε σκαμμένο λάκκο και, απευθύνοντας προσευχές στη Μέλισσα, τις έκανε στάχτη. [5.92η.4] Ύστερ' απ' αυτό του το έργο έστειλε για δεύτερη φορά απεσταλμένους, και τότε το φάντασμα της Μέλισσας αποκάλυψε τον κρυψώνα του θησαυρού του ξένου φίλου τους.

[5.92η.5] »Νά, Λακεδαιμόνιοι, τί θα πει τύραννος και ποιιά τα έργα του. Αλλά εμείς οι Κορίνθιοι τα 'χουμε εντελώς χαμένα, βλέποντάς σας να στέλνετε και να καλείτε τον Ιππία, και τώρα σαστίζουμε ακόμη περισσότερο ακούγοντας αυτά τα λόγια σας, και σας εξορκίζουμε στ' όνομα των θεών των Ελλήνων να μην εγκαταστήσετε τυράννους στις πόλεις. Θα προχωρήσετε λοιπόν και θα προσπαθήσετε πατώντας το δίκαιο να φέρετε πίσω τον Ιππία; βάλτε το καλά στο νου σας, εμείς οι Κορίνθιοι δεν το δεχόμαστε».